

ADVIES

Buitengebied regio Antwerpse Gordel – Klein Brabant

De Vlaamse Jeugdraad adviseert het eindvoorstel over de gewenste ruimtelijke structuur van de buitengebiedregio Antwerpse Gordel – Klein Brabant in het kader van de afbakening van gebieden voor landbouw, natuur en bos. We bekeken het eindvoorstel vanuit het oogpunt van kinderen, jongeren en hun organisaties en geven suggesties om het eindvoorstel jeugdriendelijker te maken.

VLAAMSE JEUGDRAAD	
5 november 2008	ADVIES 08/30

Buitengebied regio Antwerpse Gordel – Klein Brabant

De Vlaamse Jeugdraad in vergadering op 5 november 2008 onder voorzitterschap van Stefaan Marien en waarbij aanwezig waren:

Kurt Beheydt, Lien Boutsen, Lieven Casteels, Katleen Claessens, Kara Eestermans, Toon Fonteyne, Bruno Houthoofd, Stijn Jacobs, Kurt Janssens, Mieke Nolf, Tom Van den Borne, Elisabeth Van der Plaetsen, Tess Van Deynse, Eva Vereecke, Caroline Verschueren, Jasper Ysebaert

Brengt *unaniem* het volgende advies uit:

1. Inleiding

Voor kinderen en jongeren is het buitengebied met zijn open en groene ruimte onmisbaar. Kinderen en jongeren hebben behoefte aan toegankelijke ruimte om te spelen, af te spreken met vrienden, activiteiten te organiseren, rond te hangen,...

Uit divers onderzoek blijkt dat 'buiten spelen' een positief effect heeft op de psychische, fysieke en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren geven ook zelf aan dat ze 'buiten zijn' als een meerwaarde ervaren: veel ruimte, bewegingsvrijheid, veel kansen op ontmoeting, ruimtelijke spelaanleidingen, manipuleerbare ruimte, uitdagingen,...

Met dit advies willen we wijzen op de manier waarop kinderen en jongeren van de ruimte gebruik maken. Zij laten zich namelijk niet opsluiten in één gebied, maar doen eerder aan een soort medegebruik. Het is belangrijk hen de vrijheid en de mogelijkheden te geven zich op die manier verder te kunnen ontplooiën.

Waar mogelijk wordt verwezen naar de paginanummers van de nota. Voor onze algemene visie en aanbevelingen verwijzen we graag naar ons reeds eerder doorgestuurd antwoord op de vragenlijst voor de opmaak van de verkenningsnota en het advies op de verkenningsnota.

2. Hoe kwam dit advies tot stand?

De Vlaamse Jeugdraad is de officiële adviesgever voor de buitengebieden. De opmaak van dit advies was echter geen zaak van de Vlaamse Jeugdraad alleen. We deden beroep op de expertise binnen Steunpunt Jeugd.

In het kader van een overleg met diverse jeugdactoren¹ inzake ruimtelijke ordening werd een handleiding opgemaakt waarmee lokale jeugdactoren zelf ook aan de slag kunnen om dit thema op te nemen. De handleiding werd verspreid naar de jeugdconsulenten via de nieuwsbrief van VVJ, via een gerichte mailing naar betrokken jeugddiensten en naar de leden van de lokale jeugdraden via een mailing van Ondersteuning Lokale JeugdParticipatie (OLJP). Voor deze regio kregen we een reactie uit de gemeente Zwijndrecht. We vragen om in de verdere ontwikkelingen hier rekening mee te houden.

3. Het advies

3.1 Vrijwaren van samenhangende landbouwgebieden en ruimtelijk ondersteunen van beroepslandbouw (p.10/54)

Het ruimtelijk beleid is er op gericht nieuwe niet-agrarische functies die het functioneren van de landbouw op termijn zouden kunnen belemmeren, te weren uit het agrarisch gebied. Recreatieve vormen van landbouw kunnen in structureel aangetaste agrarische gebieden, onmiddellijk aansluitend bij de woonkernen, waar ook ruimte blijft voor beroepslandbouw en groenstructuren. Deze hobbylandbouwzones behoren niet tot de agrarische structuur en kunnen een betekenis hebben als lokaal openruimtegebied, bij voorbeeld in een stedelijk landbouwgebied, randstedelijk groengebied of in een kern van het buitengebied. Dergelijke structureel aangetaste gebieden komen vooral voor in het stedelijk gebied rond Antwerpen.

Wij willen vragen om zachte vormen van recreatief medegebruik (fietsen, wandelen en spelen) expliciet aan te halen als een functie die verenigbaar is met de agrarische hoofdfunctie.

Aan de rand van woonkernen is recreatieve ontsluiting een belangrijke factor voor jeugd. We willen er dan ook voor pleiten om de uitbouw van een tragewegennet op te nemen in de beleidsdoelstellingen.

Binnen de gebieden van de agrarische structuur moet de nodige ruimte gelaten worden voor structurele bedrijfsveranderingen. Een differentiatie van het agrarisch gebied in functie van teelten is daarom niet nodig. Een economische diversificatie, verbreding in functie natuur- en landschapsbeheer of omschakeling van landbouwbedrijven naar toeristisch-recreatieve activiteiten, waarbij zowel het behoud als kwalitatieve hedendaagse ontwikkeling van het erfgoed vooropstaat, moet ondersteund worden door een aangepast en gebiedsgericht ruimtelijk beleid.

De mogelijkheid voor omschakeling naar toeristisch-recreatieve activiteiten kunnen we vanuit de jeugdsector alleen maar toejuichen. Er is een grote vraag naar bijkomende kampplaatsen en jeugdlogies, die bij voorkeur gelegen zijn in de open ruimte. We willen hierbij ook aandacht vragen voor de problematiek van de bestaande zonevremde jeugdverblijfcentra. Dit planningsproces biedt immers een uitstekende gelegenheid om hiervoor een oplossing te voorzien bij de opmaak van Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (RUP's) voor de actiegebieden.

3.2 Behoud en versterking van de grootstedelijke groenstructuur van Antwerpen (p.10/54)

De groenstructuur die het stedelijk gebied als het ware binnendringt vormt een zeer belangrijke multifunctionele open ruimte. In deze gebieden speelt recreatie samen met / verweven met grondgebonden landbouw, bos, natuur een belangrijke rol in de vrijwaring van de open ruimte als buffer tegen de verstedelijking.

Het multifunctionele karakter van de grootstedelijke groenstructuur biedt ook voor kinderen en jongeren heel wat kansen. We hopen dan ook dat er in deze gebieden voldoende aandacht zal gaan naar ontwikkelingen voor deze doelgroep, voornamelijk bij de opmaak van gewestelijke RUP's. We denken daarbij aan de uitbouw en verbetering van de mogelijkheden voor sport- en jeugdinfrastructuur en verschillende vormen van jeugdrecreatief medegebruik. Binnen deze visie willen we er ook voor pleiten de uitbouw van een netwerk van trage wegen mee op te nemen in de beleidsdoelstellingen. Aan de rand van het stedelijk gebied is recreatieve ontsluiting een belangrijke factor voor jeugd.

¹ Steunpunt Jeugd, Ondersteuningsstructuur Lokale Jeugd Participatie (OLJP), Vlaamse Vereniging Jeugddiensten en –consulenten (VVJ), Vlaamse Vereniging voor Provincies (VVP), Kind en Samenleving en Vlaamse Jeugdraad

3.3 Behoud en versterking van de bestaande bosstructuur (p.12/54)

Bij het grootstedelijk gebied Antwerpen wordt een stadsbos gerealiseerd dat voldoende groot is om zijn multifunctionele opdracht te kunnen dragen.

Kaderend in deze beleidsdoelstellingen willen we ervoor pleiten dat de mogelijkheid én de wenselijkheid om meerdere stadsbossen en/of speelbossen te realiseren verder wordt onderzocht. De bossen zouden moeten aansluiten bij bewoonde kernen en moeten voldoende groot zijn om hun multifunctionele opdracht te kunnen dragen.

Voor de verdere uitwerking in de actiegebieden willen we de nadruk leggen op een integrale benadering van speelmogelijkheden voor de jeugd. Geen speeleilandjes of speelreservaten, maar een constante aandacht voor speelvriendelijkheid. Zeker bij de realisatie van stadsbossen en stadsrandbossen of ander openbaar groen.

3.4 Behoud van gave natuurlandschappen en structurerende landschapselementen (p.12/54)

Behoud van de herkenbaarheid van deze structurerende reliëfelementen, bakens en waardevolle landschap- en erfgoedelementen, evenals de architecturale kenmerken van het bouwkundig erfgoed en historische nederzettingen staat voorop. Op die manier kan het ruimtelijk beleid bijdragen tot het behoud van de eigenheid en identiteit van de streek en kunnen ecologische of toeristisch-recreatieve kwaliteiten versterkt worden. Nieuwe ontwikkelingen of functiewijzigingen moeten de regionale identiteit van een gebied kunnen versterken en landschappelijk ingepast worden. Recreatief medegebruik van een aantal lijnvormige landschapselementen als trage wegen voor functioneel verkeer of in het kader van toeristisch-recreatieve netwerken moet mogelijk zijn.

We willen bij de opmaak van RUP's recreatief medegebruik laten opnemen als onderschikte functie, die steeds mogelijk is onder dezelfde voorwaarden als nieuwe ontwikkelingen en functiewijzigingen.

3.5 Toeristisch-recreatieve ontsluiting van de open ruimte (p.13/54)

Het ruimtelijk beleid draagt bij tot de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve netwerken door ruimte te creëren voor laagdynamische toeristisch-recreatieve herbestemmingen van bouwkundig erfgoed op maat van het landelijk gebied. Een gedifferentieerd recreatief gebruik en verdere recreatieve ontsluiting moet in overeenstemming zijn met de ruimtelijke draagkracht van het gebied. Bij de verdere ontwikkeling van de recreatieve functies is het van belang de natuurlijke waarde parallel mee te ontwikkelen en de meest kwetsbare gebieden te vrijwaren van te intensieve recreatieve ontwikkelingen. Hoogdynamische toeristisch-recreatieve activiteiten worden maximaal ingepast in of aansluitend bij de kernen, stedelijke gebieden en toeristisch recreatieve knooppunten en zijn niet gewenst in de open ruimte.

Gezien de recente aanvulling in het besluit van de Vlaamse Regering van 28 november 2003 tot bepaling van de toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende bestemmingszone aangaande jeugdlogies, willen wij ervoor pleiten om kleine jeugdlogies in dit kader aan te duiden als een laagdynamische activiteit.

Bij "laagdynamische toeristisch-recreatieve voorzieningen en herbestemmingen van bouwkundig erfgoed op maat van het landelijk gebied" horen ons inziens ook voorzieningen voor jeugdrecreatie en educatie en jeugdinfrastructuur.

Deelruimte 3. Land van Kontich en Ranst

Visie (p.31/54)

Het te ontwikkelen stadsrandbos brengt een versterking van de lokale bosstructuren mee, echter wel in evenwicht met de aanwezige landbouw en bevordert de zachte, 'groene' recreatie in de streek.

We juichen de mogelijke afbakening van een stadsbos in elk geval toe. We willen voor de verdere uitwerking in de actiegebieden de nadruk te leggen op een integrale benadering van speelmogelijkheden voor de jeugd. Geen speeleilandjes of speelreservaten, maar een constante aandacht voor speelvriendelijkheid.

3.6 Lokale input

Het Vliet, het verlengde van het Vlietbos, zou moeten blijven zoals het is: een verweving van bos en landbouw waar men kan werken aan toegankelijkheid van het gebied voor jeugd.

Op dit moment wordt deze plek wekelijks gebruikt door heel wat kinderen, jongeren en door het jeugdwerk. Ook hier zijn plannen om trage wegen te voorzien voor fietsers en voetgangers om zo in de gemeente van noord naar zuid zich veilig te kunnen voortbewegen.

Dit groen, waar kinderen en jongeren zich nog veilig kunnen bewegen, moet bewaard blijven. We hopen dat bij de opmaak van gewestelijke RUP's op het grondgebied van de gemeente Zwijndrecht deze punten zullen meegenomen worden in het overleg.

4. Tot slot

Tot slot willen we nog enkele bemerkingen meegeven voor het verdere verloop van dit planningsproces, namelijk de verdere uitwerking van de actiegebieden via gewestelijke RUP's. Zoals eerder aangehaald, is jeugd een bijzondere gebruiker van de open ruimte, die tegelijk een zwakke positie heeft als actor in het planningsproces. Daarom willen we ervoor pleiten om kinderen en jongeren als belangengroep een bijzonder plaats te geven. Wij reiken dan ook graag de hand uit naar ruimtelijke ordening.

Er zijn heel wat manieren waarop er binnen een ruimtelijk uitvoeringsplan ruimte kan gemaakt worden voor kinderen en jongeren. De meest efficiënte manier om dit te doen is zonder twijfel het **'jeugd vriendelijk' maken van de voorschriften**. De recent goedgekeurde **typevoorschriften voor gewestelijke RUP's** zijn hiervan een mooi staalkaartje. In heel wat bestemmingsgebieden is expliciet aan jeugd gedacht (in het bijzonder voor 'wonen', 'bosgebied', 'gemengd open ruimtegebied', 'recreatie', 'gemeenschaps- en openbare nutsvoorzieningen'). Voor de andere gebiedscategorieën bieden de bepalingen rond 'recreatief medegebruik' een impliciete mogelijkheid om meer kleinschalige voorzieningen voor jeugd vergunbaar te maken. We hopen dat de typevoorschriften gebruikt worden in de op te maken RUP's of dat in de voorschriften van de op te maken RUP's op dezelfde wijze aandacht zal besteed worden aan de mogelijkheden voor kinderen en jongeren.

Daarnaast zijn er nog heel wat lokale knelpunten die door opname in een gewestelijke RUP een goede **planologische oplossing** kunnen krijgen. We denken daarbij onder meer aan mogelijkheden voor het oprichten **van kamphuizen, zonevrije (sport- en) jeugdinfrastructuur, bevestiging en bescherming van trage wegen**,... We pleiten ervoor om ook aan deze zaken de nodige aandacht te besteden. Door in een vroeg stadium van een planningsproces deze reflex te maken, hoeft ruimte voor kinderen en jongeren geen beperkingen in te houden voor ontwikkelingen langs beide kanten. Zo kunnen bufferzones tussen de verschillende bestemmingsgebieden tal van spelmogelijkheden bieden en mogelijk laten.

Binnen dit advies willen we nog eens extra wijzen op de problematiek van **zonevrije jeugdverblijfscentra**. Ongeveer de helft van de kampplaatsen is zonevrij. In 2005 werd hierover een parlementaire vraag gesteld die leidde tot een resolutie in het Vlaams Parlement op 24 mei 2006. Het werkmiddel was een rondetafelconferentie op 2 juli 2007. Zowel de ministers van Jeugd, Toerisme, Landbouw en Platteland, Leefmilieu als Ruimtelijke Ordening waren aanwezig. Er werd een taskforce opgericht met als doelstelling de opmaak van een ruimtelijk afwegingskader voor zonevrije jeugdverblijfscentra. De afbakening van de buitengebieden kan hierbij een belangrijke rol spelen. Voor een zonevrij jeugdverblijfscentrum zijn er **planologisch heel wat perspectieven** op voorwaarde dat het mee opgenomen wordt in één van de **actiegebieden**. We willen dan ook vragen om hier tot op perceelsniveau aandacht aan te besteden. Indien een jeugdverblijfscentrum in een actiegebied ligt, pleiten we ervoor om het engagement van de Vlaamse Regering mee op te nemen door bij de **opmaak van gewestelijke RUP's** onderzoek te doen naar verruimde mogelijkheden. In het kader van ruimtelijke ordening is het belangrijk om voor jeugdverblijfscentra aandacht te besteden aan de factor omgeving. Het kunnen aanbieden van speel- en/of sportruimte, een kampvuurplaats of een extra terrein waar tenten kunnen bijgeplaatst worden, is bijvoorbeeld een grote troef.